

Sygn. akt: XII C 327/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach XII Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Katarzyna Sznajder
Protokolant:	Katarzyna Zegartowska

po rozpoznaniu w dniu 10 stycznia 2014 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o.

przeciwko R. B.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

- utrzymuje w mocy wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 12 października 2011 roku (sygn. akt XII C 327/11) w całości,
- uznaje za bezskuteczną względem powódki (...) Sp. z o.o. w K. czynność prawną ustanowienia hipoteki umownej zwykłej w kwocie 401.089,03 (czterysta jeden tysięcy osiemdziesiąt dziewięć złotych 03/100) obciążającej prawo użytkowania wieczystego działek o numerze (...) oraz prawo własności budynków stanowiących odrębną od gruntu nieruchomości, położonych w R., dla których w Sądzie Rejonowym w R. prowadzona jest księga wieczysta o numerze KW nr (...) dokonanej przez dłużników powódki D. B. (1) i H. B. (1) na rzecz pozwanego R. B. – tj. „Oświadczenia o ustanowieniu hipoteki” – sporządzonego w formie aktu notarialnego przez notariusza J. T. w R. w dniu 20 listopada 2009 roku, Rep. A (...) celem ochrony wiarygodności powódki stanowiącej odsetki ustawowe od dnia 24 marca 2010 roku do dnia zapłaty zgodnie z nakazem zapłaty Sądu Okręgowego w Katowicach, XIII Wydział Gospodarczy z dnia 10 sierpnia 2009 roku w sprawie o sygn. akt XII GNc 475/09/K oraz odsetek ustawowych od dnia 24 marca 2010 roku do dnia zapłaty, zgodnie z wyrokiem zaocznym Sadu Rejonowego Katowice – Wschód w K., Wydział VI Gospodarczy z dnia 8 lutego 2010r., VI GC 681/09/1;
- zasądza od pozwanego R. B. na rzecz powódki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. kwotę 2.000 (dwa tysiące) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
- nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach kwotę 2.727,35 (dwa tysiące siedemset dwadzieścia siedem i 35/100) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sygn. akt XII C 327/11

UZASADNIENIE

Powódka spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (...) sp. z o.o. wniosła o uznanie za bezskuteczną względem niej czynności prawnej ustanowienia hipoteki umownej zwykłej w kwocie 401.089,03 zł obciążającej prawo użytkowania

wieczystego działek o nr (...) oraz prawo własności budynków stanowiących odrębną od gruntu nieruchomości, położonych w R. (KW (...)) dokonanej przed dłużników powódki D. B. (1) i H. B. (1) w formie złożonego ich synowi - pozwanemu „Oświadczenia o ustanowieniu hipoteki” – aktu notarialnego z dnia 20 listopada 2009 roku, Rep. A (...) sporządzonego przez notariusza J. T. w R., jako czynności dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela – powódki celem ochrony jej wierzytelności w kwocie 279.699,07 zł. Dodała, że pomimo prowadzonych przeciwko dłużnikom tj. PPHU (...) H. B., D. B. sp.j. z siedzibą w R. jak i przeciwko D. i H. B. (1) postępowań egzekucyjnych do dnia dzisiejszego jej wierzytelności nie zostały zaspokojone. Powódka oświadczyła, że fakt, iż dłużnicy są współnikami spółki jawnej uzasadnia możliwość ubezskuteczenia ich czynności prawnych. Wszystkie wierzytelności powódki istniały w chwili dokonywania przez dłużników kwestionowanej przez powódkę czynności prawnej, istnieją nadal, mają charakter zaskarżalny, a także podlegają wykonaniu w drodze egzekucji. Powódka oświadczyła, że dokonana przez dłużników czynność przysporzyła pozwanemu korzyść majątkową albowiem uzyskał on ograniczone prawo rzeczowe w postaci prawa użytkowania wieczystego i własności nieruchomości budynkowej, dzięki któremu może egzekwować kwotę ponad 400.000 zł bez konieczności wykazywania swej wierzytelności i z pierwszeństwem przed innymi wierzycielami. Wierzytelność ta została uznana przez dłużników dobrowolnie bezpośrednio po wydaniu nakazu zapłaty przeciwko spółce jawnej, za której zobowiązania dłużnicy odpowiadają osobiście i bez ograniczeń. W zamian za ustanowienie na rzecz pozwanego ograniczonego prawa rzeczowego nie wszedł do majątku dłużników żaden ekwiwalent, a jedynie rzekoma wierzytelność pozwanego została rozłożona na raty. W ocenie powódki jest wysoce wątpliwe, aby ugoda zawarta zaledwie 14 dni po wydaniu nakazu zapłaty przeciwko spółce jawnej, której dłużnicy są współnikami, uznająca dług względem syna współników w tak znacznej kwocie, następnie zabezpieczona hipotecznie, odnosiła się do rzeczywiście istniejącej, wymagalnej wierzytelności względem dłużników. Podniosła, że brak jest jakichkolwiek dowodów, aby syn dłużników świadczył na ich rzecz jakiejkolwiek usługi czy dokonywał innych czynności, za które przysługiwałoby mu wynagrodzenie w kwocie ponad 400 000 zł. Nawet jeżeli istniał dług to wierzytelność ta została w sposób niesprawiedliwy uprzywilejowana w sytuacji istnienia innych, licznych i niezaspokojonych wierzytelności względem spółki jawnej jak i samych dłużników. Pozostały majątek nie wystarcza na pokrycie wszystkich długów: dłużnicy posiadają bowiem jedynie odrębną własność garażu w Ś. wraz z prawem użytkowania wieczystego (...). Z tego składnika majątku dłużników nie są w stanie zaspokoić się wszyscy wierzyciele. Zamiarem dłużników było uchronienie przedmiotowej nieruchomości przed ingerencją wierzycieli, o czym świadczy niemal równoczesne zaprzestanie spłacania większości długów z tytułu zawartych umów, tym bardziej, że dla przyjęcia zamiaru wystarczy aby dłużnik przewidywał takie pokrzywdzenie w granicach ewentualności. R. B. niewątpliwie jest osobą bliską dłużnikom, a nadto pozostawał z dłużnikami w stosunkach majątkowych i gospodarczych (k.2 - 150).

Pismem procesowym datowanym na dzień 7 lipca 2012 roku powódka rozszerzyła żądanie pozwu i wniosła dodatkowo o uznanie za bezskuteczną względem powódki czynności prawnej ustanowienia hipoteki umownej zwykłej w kwocie 401.089,03 zł obciążającej prawo użytkowania wieczystego działek o nr (...) oraz prawo własności budynków stanowiących odrębną od gruntu nieruchomości położonych w R. celem ochrony wierzytelności stanowiącej odsetki ustawowe od dnia 24 marca 2010 roku (następny dzień po ogłoszeniu upadłości spółki (...)) do dnia zapłaty, zgodnie z nakazem zapłaty Sądu Okręgowego w Katowicach, XIII Wydział Gospodarczy z dnia 10 sierpnia 2009 roku, sygn. akt GNC 475/09/K wraz z klauzulą wykonalności oraz odsetki ustawowe od dnia 24 marca 2010 roku (następny dzień po ogłoszeniu upadłości spółki (...)) do dnia zapłaty, zgodnie z wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego Katowice - Wschód w Katowicach, Wydział VI Gospodarczy z dnia 8 lutego 2010r., VII GC 681/09/1.

Dnia 12 października 2011 roku Sąd wydał wyrok zaoczny uwzględniający powództwo w całości (k.166).

W prawidłowo wniesionym sprzeciwie pozwany wniósł o uchylenie wyroku zaocznego w całości i oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania W uzasadnieniu podniósł, że czynność prawna, której ubezskuteczenia domaga się powódka nie doprowadziła do jej pokrzywdzenia, albowiem prawo użytkowania wieczystego oraz wartość nieruchomości wynosi około 700.000 zł, a tym samym umożliwia zaspokojenie zarówno wszystkich wierzytelności powoda jak i pozwanego. Podniósł, że powód nie ujawnił, że spółka posiada wymagalne wierzytelności w łącznej kwocie 750.000 zł, a zatem pominął inny majątek swojego dłużnika, z którego mógłby uzyskać on zaspokojenie wierzytelności. Oświadczył, że rzeczywiście był wierzycielem spółki PPHU (...) H. B., D. B. sp. j. z siedzibą w R. z

tytułu świadczonych usług transportowych, robót kanalizacyjnych, wodociągowych i drogowych, dostawy materiałów budowlanych. Oświadczył, że na skutek zawartej ugody pozwany zrezygnował z dochodzenia odsetek ustawowych z tytułu zwłoki w zapłacie należności wynikających z faktur VAT objętych ugodą, a zatem dłużnicy powódki odnieśli korzyść majątkową w postaci zmniejszenia się pasywów w stosunku do pozwanego. W ocenie pozwanego korzyść ta jest realna i znaczna, a zatem dokonana czynność ustanowienia hipoteki nie mogła doprowadzić do pokrzywdzenia wierzyciela. Oświadczył, że w pozwie pominięto okoliczności powodujące powstanie zadłużenia PPHU (...) H. B., D. B. sp.j. w R. wobec powódki, a tymczasem okoliczności te nie były zawinione. Wspólnicy spółki jawnej w dacie ustanawiania zabezpieczenia hipotecznego nie dysponowali podstawami do przyjęcia, iż w niedługim czasie sytuacja majątkowa spółki ulegnie pogorszeniu. Pozwany podniósł, iż nie miał jakiegokolwiek wiedzy o istnieniu zadłużenia PPHU (...) H. B., D. B. sp. j. wobec powoda, a wręcz przeciwnie – utrzymywany był w przekonaniu, że udziały spółki jawnej w konsorcjum przyniesienie wszystkim korzyści majątkowe w postaci znacznego zysku. Podniósł brak stosunku bliskości pomiędzy pozwanym a dłużnikami (k.174-186).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W 2006 roku spółka PPUH (...) H. B., D. B. sp. j. w R. realizowała duży kontrakt w R. dot. budowy kanalizacji sanitarnej pod nazwą Zlewnia Oczyszczalni (...). Prace wykonywała jako podwykonawca spółki (...). Kontrakt ten został jednak rozwiązany ze spółką pod koniec jego realizacji, na przełomie lat 2006/2007, albowiem było wiele zarzutów wobec spółki. Od tego momentu zaczęły się kłopoty (...) spółki (...) (zeznania świadka G. D., k. 251). Spółce udało się jednak pozyskać nowy kontrakt w ramach konsorcjum zawartego w 2007 roku z firmami Developer i (...) na realizację Kontraktu Nr 03 – Gospodarka wodno ściekowa w północnej części M., Projekt nr (...) -03. Był to kontrakt projektuj i buduj, a liderem konsorcjum została firma (...), której zadaniem było sporządzenie dokumentacji projektowej. W trakcie realizacji kontraktu okazało się, że do wykonania jest więcej kanalizacji niż było to pierwotnie założone (zeznania świadka C. C., k.227, zeznania świadka J. P. (1), k.228-230). W połowie 2008 roku spółka PPUH (...) H. B., D. B. sp. j. w R. zaczęła mieć kłopoty finansowej związane z realizacją tego kontraktu. Spółka przestała realizować zobowiązania pracownicze, przestała płacić zobowiązania wobec instytucji publicznych i oczywiście podwykonawcom. Podczas realizacji kontraktu spółka (...) korzystała z własnych pracowników ubranych w kamizelki odblaskowe i własne samochody. Pojawiali się tam również pracownicy pozwanego, mimo tego, że jego firma nie została zgłoszona jako podwykonawca. Usługami transportowymi, głównie dotyczącymi przewozu kruszcu i materiałów zajmowała się spółka (...). Na cotygodniowych spotkaniach przedstawicieli firm, którzy pracowali na budowie P. reprezentowany był przez H. B. (1) lub kierownika budowy. Nigdy nie uczestniczył w nich R. B.. Na budowie pracowali pracownicy firmy (...): J. P. (2), R. G. i Z. B. (zeznania świadka J. P. (1), k.228-230, zeznania świadka G. D., k. 251, zeznania świadka H. B. (1), k.286 – 288, zeznania świadka A. K., k.319, zeznania świadka A. S., k.320, wyjaśnienia powódki, k. 331 - 333). W ramach wykonywanego kontraktu PPUH (...) H. B., D. B. sp. j. w R. zawarła dnia 19 stycznia 2009 roku umowę w celu ustalenia szczegółowych zasad realizacji przez podwykonawcę (powódkę) powierzonej części robót, tj. „Wykonanie przewiertu rurą stalową Ø1016 pod torami PKP przy ulicy (...) w M.” w ramach Kontraktu Nr (...) M., Projekt nr (...) Z § 4 ust. 1 umowy przysługiwało powódkę roszczenie o zwrot kaucji zabezpieczającej z tytułu gwarancji i rękojmi. Wykonane przez powódkę roboty zostały odebrane, lider konsorcjum wypłacił spółce (...) wynagrodzenie za wykonane roboty (zeznania świadka A. S., k.320) i w konsekwencji roszczenie powódki o zwrot kaucji zabezpieczającej stało się wymagalne w kwocie 229.238 zł (z faktury VAT nr (...) z dnia 7 maja 2009) oraz w kwocie 7.320 zł (z faktury VAT (...) z dnia 25/08/2009) (umowa z dnia 19 stycznia 2009r., k. 53-62, faktura VAT, k.62, faktura VAT, k. 52). W dniu 17 kwietnia 2009 roku powódka wystawiła Fakturę VAT nr (...) na kwotę 247.172,00 zł (k.47). Cena za wykonane roboty nie została zapłacona przez spółkę (...) (zeznania świadka H. B. (1), k.286-288, wyjaśnienia powódki, k.331-333). Kontrakt zakończył się w listopadzie 2010 roku. W październiku 2009 roku do Sądu Arbitrażowego wpłynął pozew spółki (...) zapłatę za ponadwymiarowo wykonane roboty. Wyrok oddalający powództwo zapadło po 8 bądź 9 miesiącach. Spółka (...) mimo posiadanych informacji o toczącym się postępowaniu nie wzięła w nim udziału. (zeznania świadka P. P. (1), k.228-230). W związku z utratą płynności finansowej spowodowanej zaprzestaniem płacenia spółce wynagrodzenia wiosną 2009 roku wspólnik spółki jawnej H. B. (1) wystąpił do swoich wierzycieli, w tym powódki, z propozycjami zawarcia ugód, co miało na celu poprawę sytuacji finansowej spółki. Rozmowy takie były również prowadzone z powódką, jednakże ostatecznie nie doszło do zawarcia ugody, albowiem pomimo zapewnień

spółka nie wypłaciła powódce żadnych kwot (wyjaśnienia powódki, k. 331-333). W tym czasie spółka (...) posiadała 4 wierzycieli, a wysokość ich wierzytelności wynosiła łącznie 280.000 zł (zeznania świadka H. B. (1), k.286-288). Spółka (...) posiada również zadłużenie u T. A. na kwotę około 80.000 zł (zeznania świadka T. A., k.318).

Sąd Okręgowy w Katowicach, XIII Wydział Gospodarczy w dniu 10 sierpnia 2009 roku w sprawie o sygn. akt XIII GNc 475/09/K wydał w postępowaniu nakazowym nakaz zapłaty, w którym nakazał pozwanemu Przedsiębiorstwu Produkcyjno – Usługowo – Handlowemu (...) H. B., D. B. spółce jawnej w R. aby zapłacił (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. kwotę 206.314,20 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 11 lipca 2009 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 9.796 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 7.217 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego. W dniu 17 września 2009 roku nadano temu nakazowi klauzulę wykonalności (k. 42 – 43). Postanowieniem z dnia 24 lutego 2010 roku Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny w sprawie o sygn. akt V ACz 99/10 nadał klauzulę wykonalności nakazowi zapłaty z dnia 10 sierpnia 2009 roku wydanemu przez Sąd Okręgowy w Katowicach, sygn. akt XIII GNc 475/09 także przeciwko dłużnikom H. B. (1) i D. B. (1), współnikom Przedsiębiorstwa Produkcyjno – Usługowo-Handlowego (...)B., D. B. sp. j. w R. (k.76-79).

Dnia 18 sierpnia 2009 roku powódka złożyła wniosek o wszczęcie postępowania zabezpieczającego w oparciu o wydany przez Sąd Okręgowy w Katowicach, XIII Wydział Gospodarczy w dniu 10 sierpnia 2009 roku w sprawie o sygn. akt XIII GNc 475/09/K nakaz zapłaty (k.63-65). W celu prowadzenia postępowania egzekucyjnego powódka uściła zgodnie z wezwaniem Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Wieliczce S. S. z dnia 18 sierpnia 2009 roku koszty wykonania zabezpieczenia oraz zaliczki na koszty poszukiwania majątku dłużnika w kwotach 4.379,60 zł oraz 317,53 zł (łącznie 4.697,13 zł, k.66).

Dnia 24 sierpnia 2009 roku została zawarta pomiędzy Przedsiębiorstwem Produkcyjno Usługowo Handlowemu (...)B., D. B. sp. j. z siedzibą w R. a Zakładem (...) ugoda, w treści której PPUH (...) uznaje swoje zobowiązania wobec R. B. na łączną kwotę 401.089,03 zł i zobowiązuje się ją spłacić w 5 ratach (k.184).

Postanowieniem z dnia 28 września 2009 roku prowadzący na skutek wniosku powódki postępowanie zabezpieczające w sprawie o sygn. KM 2235/09 Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Wieliczce S. S. ustalił koszty zastępstwa adwokackiego na kwotę 3.600 zł oraz wartość niepokrytych kosztów do uiszczenia których wezwana została powódka w kwocie 663,38 zł (k.67).

Dnia 28 września 2009 roku powódka złożyła wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Wieliczce S. S. (k.68-69). Tego samego dnia powódka złożyła do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Rudzie Śląskiej G. C. wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego (k.70-72).

Zawiadomieniem z dnia 21 października 2009 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Wieliczce S. S. w sprawie o sygn. akt KM 2527/09 poinformował powoda, że w toku postępowania egzekucyjnego o egzekucję świadczeń pieniężnych wynikających z tytułu wykonawczego nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 10 sierpnia 2009 roku o sygn. akt XIII GNc 475/09/K na podstawie udostępnionej dokumentacji księgowej dokonano zajęć wierzytelności: (...) sp. z o.o. – zajęcie bezskuteczne, Deweloper sp. z o.o. – bezskuteczne, (...) Bank (...) S.A. – brak środków na rachunku ponadto zbieg z Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym w Rudzie Śląskiej G. C., Bank (...) – brak środków pieniężnych. Ruchomości zabezpieczone protokołem z dnia 18/10/2009 w postępowaniu zabezpieczającym KM 2235/09 wskazują mocne wyeksploatowanie i zły stan techniczny, wycenione zostały na kwotę łączną 1750 zł w związku z czym z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów i ruchomości te podlegają umorzeniu w trybie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. Ruchomości zajęte dnia 28 września 2009 roku w sprawie egzekucyjnej KM 2527/09 należą do osób trzecich. Poinformował również powódkę, że przeciwko dłużnikowi spółce jawnej prowadzone są postępowania egzekucyjne przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Rudzie Śląskiej G. C., Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Rudzie Śląskiej A. M. oraz Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Rudzie Śląskiej M. S. (k.44).

W dniu **20 listopada 2009** roku w Kancelarii Notarialnej w R. D. i H. B. (1) oświadczyli, że na nieruchomości położonej w R. dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...) składającej się z działek gruntu w użytkowaniu wieczystym ustanowionym do dnia 5/12/2089r. o numerach geodezyjnych (...) na mapie 7 o obszarze 1.176 m² zabudowanych stanowiącymi odrębną od gruntu nieruchomość budynkiem o powierzchni użytkowej 303m² i kubaturze 1.332,80m³ zespołem garaży o powierzchni zabudowy 95m² i kubaturze 258,70m³ ustanawiają, celem zabezpieczenia wiarygodności wynikającej z zawartej umowy, hipotekę umowną w kwocie 401.089,03 zł na rzecz R. B.. Hipoteka ta miała zabezpieczać wykonanie umowy zawartej dnia 24 sierpnia 2009 roku pomiędzy Przedsiębiorstwem Produkcyjno Usługowo Handlowym (...).B., D. B. sp. j. z siedzibą w R. a R. B. prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą Zakład (...) wpisanym do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta B. po numerem (...), na mocy której spółka jawna uznała swoje zobowiązania do zapłaty na łączną kwotę 401.089,03 zł i zobowiązała się zapłacić całą wiarygodność w 5 ratach do dnia 10 stycznia 2010 roku (k.91-96). O zamiarze ustanowienia hipoteki H. B. (1) rozmawiał z synem już we wrześniu 2009 roku, kiedy problemy finansowe spółki były już poważne. Pozwany wiedział o kłopotach finansowych spółki, wiedział również o toczącym się przez Sąd Arbitrażowy postępowaniu (zeznania świadka H. B. (1), k. 286-288).

Na liście wierzycieli spółki jawnej ustalonej na dzień 25 listopada 2009 roku znajdowało się 65 wierzycieli a łączna kwota wiarygodności wynosiła 3.016.303,98 zł (k.97-103). Do firmy (...) sp. z o.o. jako lidera konsorcjum wykonania projektu Gospodarka wodno – ściekowa w M. w 2009 roku zwracali się z prośbą o ingerencję w spółce (...) wykonawcy kontraktu 03 gospodarka wodno – ściekowa w północnej części M. dla robót związanych z przewierceniem rurą stalową średnicy 1016 mm pod torami kolejowymi przy ulicy (...), w tym. (...) J. C., Zakład (...) (110.410 zł brutto), Przedsiębiorstwa Produkcyjno – Handlowo – Usługowego (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. (55.869,90 zł)

Postanowieniem z dnia 9 grudnia 2009 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Wieliczce S. S. poinformował powoda, że w sprawie o sygn. akt KM 2527/09 postępowanie należało umorzyć na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. a koszty zastępstwa adwokackiego ustalił na kwotę 3.600 zł. Ustalił wysokość niepokrytych kosztów postępowania w kwocie 435,32 zł, do uiszczenia których zobowiązał powódkę (k.46).

Dnia 10 grudnia 2009 roku do Sądu Rejonowego w Gliwicach, Wydziału XII Gospodarczego ds. upadłościowych i naprawczych wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości spółki z możliwością zawarcia. W treści spółka wniosła o zawieszenie prowadzonych z wniosku 5 wierzycieli postępowań egzekucyjnych. Wartość majątku posiadanego przez spółkę wynosiła na dzień złożenia wniosku 629.800 zł w tym wartość prawa użytkowania wieczystego gruntu 62.000 zł, a wartość budynku biurowego na dzień 31.12.03 – 530.000 zł (k.123-128). Decyzja o złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości została podjęta w listopadzie 2009 roku (zeznania świadka G. D., k. 251)

Wyrokiem zaocznym z dnia 8 lutego 2010 roku Sąd Rejonowy Katowice – Wschód w Katowicach Wydział VI Gospodarczy w sprawie o sygn. akt VI GC 681/09/1 zasądził od pozwanego Przedsiębiorstwa Produkcyjno – Usługowo – Handlowego (...)(...)(...) spółki jawnej w R. na rzecz powoda kwotę 6.588,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 października 2009 roku oraz kwotę 1.467,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 1.200 zł tytułem kosztów wynagrodzenia pełnomocnika powoda. Wyrokowi temu nadano w dniu 7 grudnia 2010 roku klauzulę wykonalności (k.50-51). Wnioskiem z dnia 3 marca 2011 roku powódka zwróciła się do Sądu Rejonowego Katowice – Wschód Wydział VI Gospodarczy o nadanie klauzuli wskazanemu wyrokowi zaocznemu przeciwko współnikom spółki jawnej oraz o wydanie kolejnych tytułów wykonawczych (k.81-87).

Postanowieniem z dnia 31 marca 2010 roku prowadzący postępowanie egzekucyjne z wniosku powódki Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Rudzie Śląskiej G. C. w sprawie KM 3914/09 ustalił koszty zastępstwa w postępowaniu egzekucyjnym na kwotę 600 zł (k.73) Postanowieniem z dnia 18 czerwca 2010 roku przyznał wierzycielowi koszty zastępstwa prawnego w kwocie 3.600 zł (k.74).

Postanowieniem z dnia 24 marca 2010 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach, Wydział XII Gospodarczy ds. Upadłościowych i Naprawczych w sprawie o sygn. akt XII GU 181/09 postanowił ogłosić upadłość z możliwością zawarcia układu

dłużnika Przedsiębiorstwa Produkcyjno – Usługowo – Handlowego (...) (...) (...) spółki jawnej w R. (k.75). Postępowanie to zostało umorzone dnia 3 października 2011 roku z uwagi na brak majątku wystarczającego na pokrycie kosztów postępowania (k.203).

W dniu 26 kwietnia 2010 roku powódka została poinformowana o wszczęciu egzekucji z nieruchomości dłużników położonych w Ś., działkach nr (...), 102m10, dla których prowadzona jest w Sądzie Rejonowym w Chorzowie księga wieczysta nr (...) (garaż, k.116-117). Zawiadomieniem z dnia 27 kwietnia 2010 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Chorzowie I. O. w sprawie o sygn. akt Km 1303/10 poinformował powódkę, iż w stosunku do dłużników H. B. i D. B. prowadzona jest egzekucja, której przedmiotem jest ograniczone prawo rzeczowe dotyczące lokalu położonego w Ś. przy ulicy (...) (k.111). Również w tym dniu ten sam komornik zawiadomił dłużnika H. B. i D. B. o wszczęciu egzekucji z ograniczonego prawa rzeczowego i wezwał dłużnika do zapłaty należności (k.112-115). Dnia 6 września 2010 roku spółdzielnia mieszkaniowa w Ś. poinformowała powódkę, że dłużnicy H. i D. B. nie posiadają spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) położonego w budynku przy ulicy (...) w Ś. (k.118). W związku z powyższym Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Chorzowie I. O. poinformowała powódkę, iż lokal nie należy do dłużników i w dniu 18 października 2010 roku postanowieniem umorzyła wszczęte w sprawie KM 1303/10 postępowanie egzekucyjne z ograniczonego prawa rzeczowego oznaczonego jako spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego pod adresem Ś. przy ulicy (...) (k.119-120).

Zawiadomieniem z dnia 18 czerwca 2010 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Rudzie Śląskiej G. C. działając na podstawie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty z dnia 10 sierpnia 2009 roku poinformował dłużników D. i H. B. (1) o wszczęciu postępowania egzekucyjnego z nieruchomości i wezwał do zapłaty długu (k.88).

Dnia 28 stycznia 2011 roku wszczęte zostało przez Prokuraturę Rejonową Gliwice - Zachód śledztwo pod sygn. 1 Ds. 1501/10/SP (c) w sprawie podania nieprawdziwych danych we wniosku o upadłość, przekupstwo wierzycieli na szkodę (...) sp. z o.o. w K. (k.139). Dnia 29 grudnia 2011 roku powódka została powiadomiona przez Prokuraturę Rejonową Gliwice – Wschód o przesłaniu do Sądu Rejonowego w Gliwicach Wydział IX Karny aktu oskarżenia przeciwko D. B. o innym oskarżonej o popełnienie przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. i art. 300 § 3 kk w zw. z art. 11 § 2 kk (k.201).

Łączna kwota wierzytelności powódki na dzień wniesienia pozwu (19.05.2011r.) wynosiła 279.699,07 zł Wartość wierzytelności powódki według stanu z maja 2013 roku wynosiła 329.000 zł. Do dnia wydania wyroku powódce udało się wyegzekwować kwotę 35.000 zł (zapis protokołu rozprawy z dnia 20/11/2013r., 00:49:40).

Wartość rynkowa prawa użytkowania wieczystego gruntu oraz prawa własności budynków stanowiących odrębną nieruchomość (...) położonych w R. przy ulicy (...) i wynosi na dzień wniesienia pozwu, tj. 18 kwietnia 2011 roku 306.000 zł netto, a na dzień sporządzenia opinii, tj. na dzień 5 września 2013 roku 270.000 zł netto (opinia pisemna biegłego W. K., k. 719-751).

Aktualnie spółka zawiesiła swoją działalność. Dłużnik D. B. (1) posiada prawo do emerytury w wysokości 1.800 zł, jednakże z uwagi na dokonywane potrącenia otrzymuje kwotę 1000 zł. Dłużnik H. B. (1) otrzymuje wynagrodzenie za pracę w kwocie 2.000 zł brutto, jednakże po potrąceniach pozostaje mu kwota 900 zł. Dłużnicy, poza nieruchomością położoną w R., nie posiadają żadnego majątku. Wszystkie oszczędności dłużników, jak również kwota uzyskana ze sprzedaży samochodu została przeznaczona na wypłatę zaległych wynagrodzeń i innych długów. Relacje dłużników z pozwanym są poprawne, syn kontaktuje się z rodzicami raz na tydzień, bądź raz na dwa tygodnie (zeznania świadka H. B. (1), k. 286-288).

Powyższe ustalenia faktyczne w zakresie wysokości przysługujących powódce wierzytelności Sąd oparł na powołanych przez powódkę dowodach z dokumentów i wyjaśnieniach samej powódki tym bardziej, że wysokość wierzytelności nie była przez pozwanego kwestionowana. Sąd uznał również za prawdziwe twierdzenia powódki co do wysokości przysługującej jej wierzytelności do dnia wydania wyroku, jak również twierdzenia o wysokości dotychczas wyegzekwowanej kwoty.

Sąd nie dał wiary zeznaniom świadków Z. B., R. G. i J. P. (2) w części dotyczącej wykonywania przez nich pracy w trakcie realizacji kontraktu na rzecz pozwanego, a nie na rzecz spółki (...). Przeczą temu bowiem zeznania świadka A. S. – dyrektora kontraktu – który w sposób kategoriyczny stwierdził, że świadkowie ci byli zatrudnieni przez spółkę (...), o czym dowiedział się od nich samych i wykonywali na jej rzecz prace. Zeznania tego świadka Sąd uznał za wiarygodne tym bardziej, że świadek ten pamiętał również sprawowane przez świadków funkcje, a nie tylko to, że wykonywali prace podczas realizacji kontraktu. Biorąc pod uwagę również fakt, że świadkowie Ci są aktualnie pracownikami R. B. i mogą ponieść negatywne konsekwencje swoich zeznań ich wiarygodność jest wątpliwa. Również zeznania dłużnika H. B. (1) w zakresie istnienia wierzytelności pozwanego budzą wątpliwości Sądu. Świadek ten jest ojcem pozwanego, z którym łączą go poprawne kontakty rodzinne, a przeciwko uznaniu, że pozwany wykonywał prace w ramach realizacji kontraktu świadczy chociażby fakt, że nie został on zgłoszony jako podwykonawca do (...), był obecny na budowie jedynie dwa razy, nie brał udziału w naradach przedstawicieli firm realizujących kontrakt. W świetle braku przedłożenia dokumentów potwierdzających istnienie wierzytelności pozwanego wobec spółki (...), pomimo zobowiązania Sądu, wątpliwe jest aby takowe wierzytelności istniały.

Ustalając w jakiej sytuacji finansowej znajdowała się spółka (...) i kiedy zaczęły się jej kłopoty, jak przebiegała realizacja kontraktu Sąd oparł się na zeznaniach świadka G. D., C. C., P. P. (2), A. S., A. K., T. A..

Ustalając wartość rynkową nieruchomości objętej zaskarżoną czynnością Sąd nie podzielił wniosków płynących z opinii sporządzonych przez biegłego T. Ż. uwzględniając zarzuty złożone przez powódkę. W ocenie Sądu opinia ta została sporządzona przez biegłego w sposób nierzetelny, a przede wszystkim w oparciu o niepełne dane i bez dokonania pomiarów powierzchni nieruchomości. W ocenie Sądu wbrew twierdzeniom biegłego przedstawionym na rozprawie w dniu 15 maja 2013 roku wielkość powierzchni użytkowej ma znaczenie przy ustalaniu wartości nieruchomości, co znajduje również uzasadnienie w twierdzeniach biegłego, że przy ustalaniu ceny metra powierzchni cena ta zawsze składa się z ceny metra powierzchni podstawowej i pomocniczej. Biegły w swojej opinii ustosunkowującej się do zarzutów strony pozwanej nie był konsekwentny albowiem z jednej strony twierdził, że cena metra składa się z ceny podstawowej i pomocniczej po czym oświadczył, że w przypadku nieruchomości będącej przedmiotem dokonanej czynności prawnej nie ma to znaczenia. Przede wszystkim stwierdzić należy, że biegły dokonując wyceny wartości nieruchomości nigdy nie był wewnątrz budynku, nie widział jego stanu technicznego, nie wiedział ile budynek ma piwnic, nie widział zapadających się sufitów. Swoje ustalenia oparł jedynie na oględzinach zewnętrznych budynku i przyjętego całkowicie dowolnie współczynnika jego stanu technicznego. Biegły ustalając wartość nieruchomości za pomocą metody porównawczej przyjął do porównania nieruchomości, które nie są podobne do nieruchomości objętej kwestionowaną czynnością albowiem dokonał porównania nieruchomości dłużników z budynkami jednorodziinnymi.

Sąd podzielił natomiast w całości opinię pisemną (k.719 – 751) jak również uzupełniającą ustną opinię (zapis protokołu rozprawy z dnia 20/11/2013r., 00:00:56-00:46:54) biegłego W. K., albowiem była ona rzeczowa, została sporządzona rzetelnie, a biegły wyjaśnił wszystkie wątpliwości i zarzuty stron. Opinia pisemna została wydana po zapoznaniu się biegłego z aktami sprawy, dokonanymi podczas oględzin pomiarami powierzchni nieruchomości. Biegły w sposób szczegółowy opisał stan faktyczny nieruchomości i wszystkich znajdujących się pomieszczeń, co w ocenie Sądu świadczy o tym, że biegły rzeczywiście oglądał nieruchomość, co znajduje odzwierciedlenie w sporządzonej opinii pisemnej (k.725) Sąd uznał, że zastosowana przez biegłego metoda dochodowa odzwierciedla rzeczywista wartość rynkową nieruchomości obciążonej w drodze czynności prawnej ustanowienia hipoteki umownej. Biegły wyjaśnił rzeczowo, że ustalając wartość nieruchomości do wyboru są dwa podejścia podejście porównawcze i dochodowe. Podejście porównawcze stosuje się do kiedy mamy do czynienia z nieruchomością co do której możemy odnaleźć na rynku nieruchomości bardzo podobne nieruchomości takie i które były przedmiotem transakcji. Jest to warunek konieczny, który musi być spełniony. Jeżeli nieruchomość ma charakter komercyjny, tzn., że przynosi i może przynosić dochód, lepsze jest jednak podejście dochodowe, które polega na określeniu wartości nieruchomości przy założeniu, że jej nabywca zapłaci za nią cenę, której wysokość uzależni od przewidywanego dochodu, jaki uzyska z nieruchomości oraz, że nie zapłaci za nią więcej od kwoty, za którą mógłby nabyć inną nieruchomość o tej samej rentowności i stopnia ryzyka. Biorąc pod uwagę rynek nieruchomości w R. i brak możliwości znalezienia podobnej nieruchomości będącej

przedmiotem transakcji, o takich cechach, aby dało się je skorygować w sposób obiektywny i dający prawidłowy wynik, a nadto funkcję biurową i warsztatową nieruchomości która zdecydowanie może pełnić funkcję komercyjną ustalenie wartości rynkowej nieruchomości na dzień wniesienia pozwu należało ustalić poprzez przyjęcie podejścia dochodowego. Sam fakt, że nieruchomość do tej pory nie była wynajmowana, nie wyklucza możliwości zastosowania metody dochodowej. Biegły w sposób wyczerpujący uzasadnił, dlaczego występują różnice pomiędzy wartością nieruchomości ustaloną na dzień wniesienia pozwu, a wartością na dzień sporządzenia opinii. Wskazał, iż oceniając wartość nieruchomości na dzień sporządzenia opinii zastosował podejście mieszane, metoda pozostałościowa, która polega na tym, że zakładamy, że obiekt jest w dobrym i ustalamy wartość nakładów, które następnie odejmujemy. Nieruchomość objęta zaskarżoną czynnością z uwagi na nieogrzewanie, opady atmosferyczne i inne czynniki, ulega ciągłej dewastacji, w chwili obecnej posiada wady w postaci braków w stolarce okiennej, śladów zalania na sufitach, wymaga dokonania nakładów w celu jej wyremontowania w tym osuszenie, odgrzybianie i prowadzi do malowania ścian jak również wstawienia brak garażowych w budynkach kompleksu warsztatowo - garażowego, co uniemożliwia wynajęcie tej nieruchomości i w ostatecznym rozrachunku wpływa na jej wartość.

Sąd postanowił również pominąć dowód z dokumentów w postaci faktur objętych ugodą jak również dokumentów potwierdzających wykonanie usług opisanych w tych FV, oraz deklaracji składanych do Urzędu Skarbowego przez stronę pozwaną (k.723) albowiem pomimo zobowiązania strony pozwanej do złożenia tych dokumentów pod rygorem ich pominięcia strona nie złożyła tych dokumentów. Oddalając wniosek strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego w tym samym przedmiocie przy zastosowaniu podejścia porównawczego i przede wszystkim rozdzielenia w opinii wartości samego gruntu i odrębnie wskazania wartości gruntu, przy założeniu, że nie znajduje się na nim budynek, wartości samego budynku i kosztów usunięcia budynku z gruntu. Sąd uznał, że treść złożonych przez biegłego wyjaśnień na rozprawie w dniu 20 listopada 2013 roku w sposób wystarczający wyjaśniło wszelkie wątpliwości i zarzuty stron. W ocenie Sądu dopuszczenie kolejnego dowodu z opinii biegłego miało na celu jedynie przedłużenie postępowania tym bardziej, że pozwany reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika obowiązany był do złożenia wszelkich wniosków dowodowych pod rygorem skutków wynikających z art. 207 § 3 k.p.c na rozprawie dnia 18 kwietnia 2012 roku (k.253).

Sąd zważył co następuje:

W sprawie nie była kwestionowana wysokość wierzytelności przysługującej powódce, jak również fakt odpowiedzialności dłużników D. B. (1) jak i H. B. (1) za długi spółki jawnej PPUH (...) sp. j. z siedzibą w R..

Sformułowane przez pozwanego zarzuty dotyczyły braku pokrzywdzenia wierzycieli albowiem wartość nieruchomości dłużników określona przez pozwanego na kwotę 700.000 zł, jak również posiadanie przez dłużniczkę spółkę jawną wierzytelności w kwocie 750.000 zł wystarczają na zaspokojenie wierzytelności powódki. Pozwany nadto podnosił, że na skutek zawartej ugody dłużnicy uzyskali korzyść majątkową w postaci odstąpienia przez pozwanego prawa domagania się odsetek od przysługującej mu wierzytelności. Pozwany kwestionował również twierdzenia powódki co do fikcyjności zawartej ugody podnosząc, że przysługiwały mu względem dłużników wymagalne wierzytelności z tytułu świadczenia usług i dostawy towarów. Dodatkowo pozwany podnosił, że zadłużenie powstało na skutek okoliczności niezawinionych przez dłużników jak i fakt, że pomiędzy nimi a dłużnikami nie istniał stosunek bliskości oraz że nie wiedział o powstaniu zadłużeniu spółki.

W ocenie Sądu powództwo zasługiwało na uwzględnienie, a czynność prawna dłużnika z pozwanym doprowadziła do pogłębienia stanu niewypłacalności dłużnika.

Zgodnie z art. 527 k.c. gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny, albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem tej czynności. Jeżeli wskutek czynności dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem

wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskał przedsiębiorca pozostający z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych, domniemywa się, że było mu wiadome, iż dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli.

Przedmiotem skargi paulińskiej może być w zasadzie każda czynność prawna. Sposób dokonania i rodzaj wchodzących w grę czynności, które mogą stanowić przedmiot zaskarżenia w trybie art. 527 k.c. i nast. jest ujmowany zarówno w orzecznictwie jak i doktrynie bardzo szeroko. Jednakże czynność prawna dłużnika może być zaskarżona tylko wtedy, gdy została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli przez co ustawa rozumie niewypłacalność bądź pogłębienie stanu niewypłacalności dłużnika. **Niewypłacalność** oznacza z kolei obiektywny stan majątku dłużnika, wskazany wszelkimi środkami dowodowymi, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej względem dłużnika. Nie jest jednak konieczne wszczęcie postępowania egzekucyjnego i wykazanie jego bezskuteczności (SA w Warszawie z dnia 6 grudnia 1996 roku, I ACr 853/96). W orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2001 roku, IV CKN 525/00 stwierdzono, że dłużnik staje się niewypłacalny w wyższym stopniu i wtedy, gdy zaspokojenie można uzyskać z dodatkowym znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka. **Pokrzywdzenie** (art. 527 § 2 k.c.) powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (tak również SN w wyroku z dnia 29 czerwca 2004 roku, II CK 367/03). Sam fakt uzyskania przez dłużnika na skutek dokonania zaskarżonej czynności ekwiwalentu od osoby trzeciej nie eliminuje stanu pokrzywdzenia, jeżeli wierzyciel nie miał możliwości zaspokojenia z uzyskanego ekwiwalentu. Również w takiej sytuacji rozporządzenie majątkowe dłużnika mogłoby prowadzić do stanu jego niewypłacalności, skoro uzyskany przez dłużnika ekwiwalent nie umożliwi wierzycielowi zaspokojenia wierzytelności. W doktrynie i orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia.

Kolejną przesłanką uznania czynności prawnej za bezskuteczną jest **świadomość dłużnika**, że działa z pokrzywdzeniem wierzycieli. Do przyjęcia świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli, o jakiej mowa jest w art. 527 § 1 k.c. wystarczające jest, aby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Wierzyciel musi wykazać, że dłużnik wiedział o istnieniu wierzycieli jak również wiedział, że na skutek czynności prawnej – usunięcia z jego majątku określonych walorów majątkowych nadających się do zaspokojenia. Świadomość pokrzywdzenia wierzycieli poprzez dokonanie czynności jest wnioskiem, jaki osoba przeciętnie inteligentna powinna wyciągnąć z tych dwóch faktów /tak: prof. dr hab. Małgorzata Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2009/.

Następną przesłankę stanowi **zła wiara osoby trzeciej**, tzn. że osoba ta wiedziała (była świadoma) co do tego, że dokonywana przez dłużnika czynność krzywdzi wierzycieli bądź z łatwością mogła się tego dowiedzieć. Natomiast jeżeli skargą paulińską zaskarżona została umowa sprzedaży nieruchomości, dla zachowania należytej staranności osoby trzeciej w rozumieniu art. 527 § 1 in fine k.c. wystarczy zapoznanie się tej osoby z treścią wpisów do księgi wieczystej prowadzonej dla sprzedanej nieruchomości (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2006 roku, III CSK 58/06).

Zasadą jest, że aby można było żądać ochrony prawnej na podstawie art. 527 k.c. czynność prawna powinna być dokonana przez dłużnika z osobą trzecią, a więc osobą, której w stosunku do niego nie przysługuje żadne roszczenie. Wyjątkowo za czynność prawną z pokrzywdzeniem wierzycieli może być uznana czynność dokonana przez dłużnika z jednym z jego wierzycieli, jeżeli jest to czynność naruszająca wynikającą z ustawy lub z umowy kolejność zaspokojenia wierzycieli. Będzie tak m.in. gdy dłużnik dokonana wyboru wierzyciela w sposób arbitralny, prowadzący do uprzywilejowania go kosztem pozostałych w okolicznościach, które wskazują na rychłą możliwość ogłoszenia upadłości dłużnika i wyprowadzenie z jego majątku istotnych składników, co może prowadzić do niemożności zaspokojenia pozostałych wierzycieli z przyszłej masy upadłości. W takiej sytuacji na dłużniku spoczywa obowiązek wykazania (art. 6 k.c.), że zaspokojona przez niego wierzytelność była wierzytelnością uprzywilejowaną (III CKN 496/00, V CSK 79/08), a więc przysługiwało jej pierwszeństwo w stosunku do innych. Podobna sytuacja ma

miejsce, gdy dłużnik staje się niewypłacalny na skutek czynności prawnych innymi wierzycielami, albowiem sposób niedozwolony i zależny jedynie od swej woli uprzywilejowuje jednego lub niektórych wierzycieli kosztem innych. Jako czynność, w których spełnienie świadczenia w stosunku do tylko jednego z wierzycieli i zaspokojenie go odpowiada przesłankom z art. 527 k.c. może zostać również potraktowana czynność, gdy dłużnik zamiast spełnienia świadczenia w sposób odpowiadający treści zobowiązania spełnia inne świadczenie, w szczególności przenosi na wierzyciela własność prawa zamiast zapłaty świadczenia pieniężnego. Dłużnik pozbawia wówczas pozostałych wierzycieli możliwości zaspokojenia się ze składnika majątkowego, który byłby dla nich dostępny, gdyby nie takie zaspokojenie jednego z wierzycieli, co stanowi niewątpliwie jego uprzywilejowanie kosztem pozostałych (SN, II CKN 299/01).

W świetle przeprowadzonego postępowania dowodowego nie ulega wątpliwości, że wierzycielowi – powódce przysługiwały względem dłużnika PPUH (...) sp.j. wierzytelności – fakt ten wynika zarówno z przedstawionych przez powódkę, a niekwestionowanych przez pozwanego dowodów w postaci nakazu zapłaty z dnia 10 sierpnia 2009 roku XIII GNC 475/09/K, wyroku Sądu Rejonowego w Katowicach z dnia 8 lutego 2010 roku VI GC 681/09/1, postanowienia Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 24 marca 2010 roku GU 181/09, postanowienia Sadu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 lutego 2010 roku V Acz 99/10, zawiadomień o stanie egzekucji, zajęciu wierzytelności, postanowień o umorzeniu egzekucji, umów, faktur, wniosków o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, postanowień o ustaleniu kosztów egzekucyjnych. Okoliczność ta była również bezsporna. Nie ulega również wątpliwości, że wspólnicy tej spółki (...) odpowiadają za zobowiązania spółki solidarnie ze spółką, subsydiarnie a ich odpowiedzialność jest odpowiedzialnością osobistą i nieograniczoną i że na mocy zaskarżonej czynności prawnej doszło do obciążenia składnika ich majątku hipoteką umowną zwykłą na rzecz ich syna w kwocie 401.089,03 zł. Nie budzi wątpliwości Sądu również fakt, że w chwili dokonywania tej czynności pozwany znał sytuację finansową dłużników i wiedział o istniejących wierzycielach. Potwierdził to zeznający w sprawie świadek – ojciec pozwanego – który stwierdził, że już we wrześniu prowadził rozmowy z synem na temat sytuacji finansowej jego spółki, że pozwany wiedział o problemach związanych z uzyskiwaniem płatności od lidera konsorcjum i toczącym się przed Sądem Arbitrażowym postępowaniem w przedmiocie zapłaty za dodatkowo wykonane prace. Już wówczas pozwany wraz z ojcem rozmawiali na temat obciążenia nieruchomości dłużników hipoteką.

Odnosząc się do zarzutu pozwanego, że na skutek dokonanej czynności nie doszło do pokrzywdzenia wierzyciela należy zauważyć, że na skutek dokonanej przez dłużników czynności doszło do obciążenia jedynego składnika majątku dłużników hipoteką umowną na rzecz ich syna R. B. w kwocie 401.089,03 zł. Oznacza to, że pozwany w sposób zupełnie dobrowolny i arbitralny został uprzywilejowany w stosunku do pozostałych wierzycieli. Nabył on prawo do ograniczone prawo rzeczowe w postaci hipoteki, dzięki czemu może egzekwować z nieruchomości dłużników kwotę ponad 400.000 zł bez konieczności wykazywania swojej wierzytelności i z pierwszeństwem przed innymi wierzycielami. Oznacza to, że doszło do niczym nieuzasadnionego uprzywilejowania pozwanego. Stan pokrzywdzenia wierzycieli, o jakim jest mowa w art. 527 § 2 k.c. powstaje bowiem na skutek takiego działania dłużnika mającego wpływ na jego majątek, które skutkuje niemożnością, utrudnieniem albo przynajmniej odwleczeniem możliwości zaspokojenia wierzyciela. Nie ulega wątpliwości, że wartość rynkowa nieruchomości objętej kwestionowaną czynnością ustalona na dzień wniesienia pozwu wynosiła 306.000 netto. Wartość tej nieruchomości na dzień 5 września 2013 roku wynosiła natomiast 270.000 zł (opinia pisemna biegłego W. K., k. 719), co biorąc pod uwagę wysokość ustanowionej hipoteki w kwocie 401.089,03 zł oraz wartość wierzytelności powódki w kwocie - według stanu z maja 2013 roku - 329.000 zł pozwala przyjąć, że powódka nie będzie w stanie zaspokoić swojej wierzytelności – przy uwzględnieniu, że wyegzekwowana kwota zostanie podzielona zgodnie z przepisami art. 1025 k.p.c. tj. w pierwszej kolejności na koszty egzekucyjne (pkt 1), należności alimentacyjne (pkt 2), należności za pracę itd. (pkt 3), należności zabezpieczone hipoteką morską lub przywilejem na statku morskim (pkt 4), należności zabezpieczone hipoteką itd. (pkt 5), należności za pracę niezaspokojone w kolejności trzeciej (pkt 6), należności, do których stosuje się przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa (pkt 7), należności wierzycieli, którzy prowadzili egzekucję (pkt 9), innych wierzycieli (pkt 10). Biorąc również pod uwagę aktualny stan majątku dłużników, którzy utrzymują się z emerytury dłużniczki i wynagrodzenia za pracę dłużnika zaspokojenie powódki – przy obciążeniu jedynego składnika majątku hipoteką korzystającą z pierwszeństwa zaspokojenia – z pozostałego majątku dłużników zostało znacząco utrudnione, a nawet niemożliwe. Strona pozwana podniosła

również zarzut, że możliwe jest zaspokojenie się powódki z wierzytelności przysługujących spółce (...) w kwocie 750.000 zł, jednakże nie znalazło to odzwierciedlenia w świetle zgromadzonego materiału dowodowego. Wręcz przeciwnie postępowanie dowodowe wykazało, że poza powódką spółka posiada innych wierzycieli, łączna kwota zadłużenia spółki wynosi 3.016.303,98 zł (na dzień 11/11/2009), a jej majątek nie wystarcza nawet na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego (uzasadnienie postanowienia Sądu Rejonowego w Gliwicach o umorzeniu postępowania upadłościowego) Skoro przez pokrzywdzenie rozumie się taki stan majątku dłużnika, który powoduje niemożność utrudnienia lub odwleczenia zaspokojenia wierzyciela, a ocenia się je według chwili zaskarżenia czynności prawnej to nie budzi wątpliwości Sądu, że w sprawie tej doszło do pokrzywdzenia wierzyciela. W chwili wytoczenia powództwa spółce przysługiwała wierzytelność na łączną kwotę 279.699,07 zł, jedyny składnik majątku dłużników, tj. nieruchomości położona w R. obciążona została hipoteką umowną na kwotę ponad 400.000 zł, to przy wartości tej nieruchomości na dzień wniesienia pozwu w wysokości 306.000 zł netto zaspokojenie wierzyciela stało się niemożliwe.

Nie ulega również wątpliwości, że na skutek dokonanej czynności doszło do pogłębienia stanu niewypłacalności dłużnika. Istotnym jest, że w zamian za ustanowione na rzecz pozwanego ograniczone prawo rzeczowe nie wszedł do majątku dłużników żaden ekwiwalent. Czynność ekwiwalentna może być uznana za warunek wystarczający i niezbędny niewypłacalności dłużnika, gdy świadczenie wzajemne nie gwarantuje zaspokojenia. Tymczasem w sprawie dłużnicy w zamian za obciążenie nieruchomości hipoteką nie uzyskali żadnego ekwiwalentu, który umożliwiałby zaspokojenie się z niego powódki.

Skuteczność skargi paulińskiej uzależniona jest od świadomości dłużnika działania z pokrzywdzeniem wierzycieli, tj. wiedza o tym, że w wyniku takiego działania może dojść do stanu pokrzywdzenia. Wskazana świadomość działania musi istnieć w chwili dokonania przez niego zaskarżonej czynności. Z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika, że w chwili dokonywania czynności dłużnicy wiedzieli o przysługujących powódce wierzytelnościach. Spółka, której dłużnicy są współnikami odpowiadającymi za jej zobowiązania osobiście, całym swoim majątkiem pozostawała w zwłoce ze spłatą wierzytelności, a powódka dysponowała już wówczas nakazem zapłaty nakazującym spółce zapłatę należności wraz z odsetkami i kosztami procesu. W chwili dokonywania czynności nakaz zapłaty był już prawomocny, a w dniu 17 września 2009 roku nadano temu nakazowi klauzulę wykonalności. Zostało już wówczas wszczęte przeciwko spółce postępowanie egzekucyjne. W dacie złożenia oświadczenia o ustanowieniu hipoteki spółka (...) wiedziała również o wystawieniu przez powódkę faktu w dniu 25 sierpnia 2009 roku, jak również dysponowała już wystawioną przez powódkę fakturą VAT nr (...) z dnia 7 maja 2009 roku. Istniała również wierzytelność o zwrot kosztów postępowania zabezpieczającego, a ze względu na toczące się postępowanie egzekucyjne, o którym dłużnicy zostawili powiadomieni, musieli się oni liczyć z dalszymi jego kosztami. Niewątpliwie jest zatem, że dłużnicy działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Obciążyli oni hipoteką jedyny składnik ich majątku, w sytuacji, gdy wierzytelności powódki istniały, większość z nich była już wymagalna, a nawet stwierdzona prawomocnym tytułem wykonawczym, a postępowanie egzekucyjne wobec spółki było już w toku. Nadto dłużnicy byli również świadomi wysokości przysługującej powódce wierzytelności.

Dodatkowo wskazać należy, że w art. 527 § 3 i § 4 ustanowione zostały dwa domniemania działające na korzyść powódki. W tych bowiem sytuacjach domniemywa się, że osoba trzecia uzyskująca korzyść majątkową w wyniku czynności dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli wiedziała o świadomym pokrzywdzeniu wierzyciela przez dłużnika. Pierwsze domniemanie dotyczy sytuacji, gdy dłużnik dokonał czynności prawnej z osobą będącą z nim w bliskim stosunku. W art. 527 § 3 k.c. chodzi o taki stosunek bliskości między dwiema osobami, który uzasadnia przyjęcie, że jedna z nich jest w posiadaniu informacji o aktualnej sytuacji majątkowej drugiej /por. wyrok SN z dnia 24 kwietnia 1996, I CRN 61/96/. Do grupy osób będących z dłużnikiem w bliskim stosunku zalicza się członków rodziny dłużnika koledzy, zaufani pracownicy, podwładni itp. Racje ma pozwany, że istnienie stosunku pokrewieństw nie przesądza samo w sobie o bliskich stosunkach. O stosunku osób bliskich można również mówić w stosunku do osób prawnych, np. w sytuacji, gdy utrzymują one ze sobą stałą współpracę i kontakty handlowe. Drugie domniemanie dotyczy sytuacji, gdy dłużnik dokonał czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzycieli z przedsiębiorcą pozostającym z nim w stałych stosunkach gospodarczych. Jedno domniemanie nie wyłącza drugiego. Dla zastosowania

tych domniema wystarczające jest aby powód wnoszący skargę paulińską wykazał, że w chwili dokonywania czynności prawnej osobę trzecia łączył stosunek bliskości bądź była ona przedsiębiorcą pozostającym z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych. W takiej sytuacji wierzyciel nie musi wykazywać wiedzy osoby trzeciej o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli. Pozwany podniósł zarzut braku wiedzy o zadłużeniu dłużników. Jednakże to na nim spoczywał obowiązek wykazania, że mimo stosunku bliskości z dłużnikiem, nie miała świadomości iż dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli oraz że przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się o tym dowiedzieć, czego pozwany nie uczynił. Wręcz przeciwnie, jak już była o tym mowa powyżej pozwany wiedział o problemach (...) spółki (...), o czym, jak była mowa powyżej zeznał świadek H. B. (1), który omawiał z nim problemy związane z finansowaniem działalności.

Strona pozwana usiłowała wykazać w postępowaniu, że uzyskana przez nią korzyść nie była korzyścią nieodpłatną albowiem na skutek dokonania tej czynności pozwany zrezygnował z możliwości domagania się odsetek, jednakże nie znalazło to potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym. „Bezpłatne uzyskanie korzyści” w rozumieniu art. 528 kc obejmuje bowiem wszelkie czynności prowadzące do uzyskania korzyści, które to korzyści nie znalazły w ujęciu obiektywnym, odpowiedniego ekwiwalentu (za W.Popiołek, w: Kodeks cywilny, Tom II, Komentarz do art. 450 – 1088, pod red. K. Pietrzykowskiego. Duże Komentarze Becka, 5 wydanie, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa, 2009). W świetle zgromadzonych dowodów pozwany nie wykazał aby w zamian za ustanowienie na jego rzecz ograniczonego prawa rzeczowego dłużnicy uzyskali jakikolwiek ekwiwalent, nie wykazał również, że złożone oświadczenie o ustanowieniu hipoteki miało na celu zabezpieczenie przysługujących mu wierzytelności. Wręcz przeciwnie – poza gołosłownymi zarzutami – pozwany nie przedłożył faktur za wykonane przez pozwanego usługi bądź za dostawę materiałów, a zeznania świadków wskazują na to, że prace na budowie wykonywane były przez pracowników spółki (...), a pozwany nie był jednym z podwykonawców. W zamian za ustanowienie hipoteki nie wszedł do majątku dłużników żaden ekwiwalent, z którego powódka mogłaby się zaspokoić. Co prawda pozwany twierdzi, że na skutek zawarcia ugody pasywa dłużników nie ulegają zwiększeniu jednakże jest oczywiste, że takie zwolnienie dłużników z długu nie ma żadnego znaczenia dla wierzyciela, który nie może się z tego zaspokoić.

Nie ulega również wątpliwości, że na skutek dokonanej przez dłużników czynności pozwany uzyskał korzyść majątkową w postaci ograniczonego prawa rzeczowego w postaci ustanowionej na jego rzecz hipoteki umownej na kwotę 401.089,03 zł. Ustanowienie hipoteki niewątpliwie stawia pozwanego w uprzywilejowanej pozycji w stosunku do pozostałych wierzycieli albowiem może on egzekwować kwotę w ustalonej wysokości bez konieczności wykazywania swej wierzytelności i z pierwszeństwem przed pozostałymi wierzycielami.

Reasumując, Sąd uznał, że w świetle zgromadzonego materiału dowodowego powództwo zasługiwało na uwzględnienie. Wobec powyższego w całości utrzymał wyrok zaoczny, ponadto uwzględnił żądanie w rozszerzonym zakresie.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o art. 98 kpc zasądzając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2.000 złotych, na którą składała się kwota poniesionej przez powódkę – po wydaniu wyroku zaocznego – zaliczki na poczet wynagrodzenia biegłego. W oparciu o art. 98 k.p.c. w zw. Z art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd obciążył pozwanego kosztami wynagrodzenia biegłego poniesionymi tymczasowo przez Skarb Państwa w kwocie 2.727,35 zł.

/-/ SSO Katarzyna Sznajder